

ساختار نظام مالیاتی در بخش نفت روسیه

ندا علم الهدی

دارد. در سال ۲۰۰۵ سهم صنایع نفت و گاز در تولید صنعتی روسیه ۱۵/۷ درصد، در صادرات ۶۵/۶ درصد و در درآمد دولت در حدود ۳۰/۴ درصد بوده است. وزیر توسعه اقتصادی روسیه امیدوار است که صنعت نفت و گاز تا سال ۲۰۱۵ بتواند از محل تولید و حمل و نقل انرژی در حدود ۱۲۸ میلیارد دلار درآمد کسب نماید.

دولت روسیه در سال‌های اخیر تغییراتی را در قوانین بخش نفت و گاز خود به وجود آورده، که مهمترین آنها در حوزه نظام مالیاتی و در موارد زیر بوده است:

۱. مالیات/ بهره مالکانه
۲. عوارض گمرکی صادرات نفت خام و تولیدات نفت و گاز
۳. تعرفه حمل و نقل نفت و گاز از طریق خط لوله

این تغییرات در جهت افزایش درآمدهای دولت در بهره‌برداری از منابع نفت و گاز بوده است. نظام مالیاتی در بخش نفت به دو قسمت نظام مالیاتی مربوط به استخراج مواد معدنی (بهره مالکانه) و عوارض صادراتی تقسیم می‌شود که هر دو در طی دو سال و نیم گذشته مورد بازبینی قرار گرفته و تغییراتی در آنها داده شده که با هدف افزایش سهم دولت از درآمدهای نفتی بوده است. با اخذ این مالیات‌ها، شرکت‌های نفتی از منافع ناشی از افزایش قیمت‌های نفتی بی‌نصیب مانده و بیشتر این منافع عاید دولت فدرال روسیه خواهد شد.

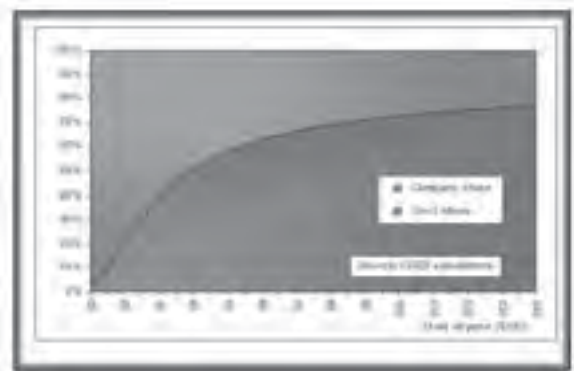
مالیات استخراج مواد معدنی روسیه، یک مالیات ثابت و مطلق در یک نرخ ۲۲ درصد در هر بشکه نفت خام تولید شده بعد از کسر یک تخفیف ۹ دلاری به ازای هر بشکه نفت خام می‌باشد. در سال ۲۰۰۷

روسیه یکی از بزرگترین تولیدکنندگان نفت و گاز می‌باشد. ذخایر اثبات شده نفت روسیه در حدود ۶۰ الی ۷۲ میلیارد بشکه برآورد شده که ۶ درصد کل ذخایر جهان را شامل می‌شود و در رتبه هفتم جهان قرار دارد. ذخایر گازی این کشور در حدود ۴۷ تریلیون متر مکعب است که مقام اول در جهان را داراست. بیشترین ذخایر نفت این کشور در سیبری غربی بین کوه‌های اورال و فلات سیبری واقع شده است. تولید نفت روسیه پس از فروپاشی در سال ۱۹۹۱ کاهش قابل توجهی داشت ولی پس از سال ۱۹۹۹ به دلیل ورود تکنولوژی‌های مدرن و اکتشافات جدید نفتی، روندی صعودی گرفت. در نتیجه تولید نفت و گاز در سال ۲۰۰۴ به حدود ۳/۳۶ میلیارد بشکه رسید که این در واقع سطح تولیدی است که روسیه برای سال ۲۰۱۰ خود پیش‌بینی کرده بود.

صنایع نفت و گاز روسیه دارای پتانسیل‌های بسیار زیادی برای رقابت در عرصه جهانی است. این کشور در تلاش متنوع‌سازی مقاصد صادراتی خود و توسعه صادرات گاز به اروپا، چین و ژاپن است. بخش نفت و گاز بزرگترین سهم را در تولید ناخالص داخلی کشور

عوارض صادراتی	قیمت نفت خام (دلار به ازای هر بشکه نفت خام)
۰	۱۵ >
۳۵ درصد تفاوت بین قیمت واقعی و ۱۵ دلار به ازای هر بشکه نفت	۲۰-۱۵
۱/۷۵ دلار + ۴۵ درصد تفاوت بین قیمت واقعی و ۲۰ دلار به ازای هر بشکه نفت	۲۵-۲۰
۴ دلار + ۶۵ درصد تفاوت بین قیمت واقعی و ۲۵ دلار به ازای هر بشکه نفت	۲۵ <

به سطح ۲۹/۲۷ دلار در بشکه (۵۹ درصد) افزایش می‌یابد، و در نرخ ۹۰ دلار، دریافتی دولت ۶۴ دلار در بشکه (۷۱ درصد) خواهد بود (شکل زیر).

تسهیم ارزش یک بشکه نفت خام بین شرکتها و دولت روسیه

در نتیجه در فدراسیون روسیه، نظام مالیاتی به عنوان یکی از عوامل اصلی فرار سرمایه از بخش نفت شناخته می‌شود. کارشناسان و به خصوص شرکت‌های نفتی ملی و بین‌المللی، نظام مالیاتی روسیه را یکی از پیچیده‌ترین نظام‌های مالیاتی دنیا می‌دانند و از سطوح بالای مالیات در روسیه ناراضی هستند و اغلب اذعان می‌دارند که روسیه نیاز به تغییر رژیم مالیاتی نفت به منظور جذب سرمایه در آینده‌ای نه چندان دور دارد. آنها عنوان می‌کنند که شرکت‌های نفتی روسیه در سال‌های آتی با ادامه وضعیت کنونی به جای کسب سود و درآمد بیشتر هر ساله به طور میانگین متحمل ۲۷ درصد تا ۴۰ درصد ضرر می‌شوند. آنها معتقدند که مالیات‌هایی که اصولاً بر سرمایه‌گذاری‌های نفتی وضع می‌گردد، بالاست و موجب سقوط سود سالانه شرکت‌های نفتی و رکود سهام شرکت‌های نفتی روسیه همچون لوک‌اویل، روس‌نفت، سیب نفت و TNK-BP خواهد شد. به نظر کارشناسان این حوزه اخذ چنین مالیات‌های سنگینی مانع سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌های نفتی در پروژه‌های اکتشاف، استخراج و تولید نفت از میادین جدید نیز خواهد شد. چشم‌انداز تولید بعضی از مناطق دور افتاده در روسیه به خصوص غرب سیبری، با توجه به هزینه‌های سنگین سرمایه‌گذاری، نشان می‌دهد که شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران تمایلی به حضور در این پروژه‌ها ندارند، زیرا آنها را سودآور نمی‌دانند. از سوی دیگر می‌توان سیاست کرم‌لین در افزایش مالیات‌ها و اخذ آن از شرکت‌های نفتی غیردولتی فعال در این کشور را، ممانعت از تبدیل شدن شرکت‌های نفتی به غول‌های اقتصادی عنوان کرد زیرا تا زمانی که این منابع عظیم در دست دولت روسیه قرار دارد، کرم‌لین در برابر قدرت‌های غربی از جایگاه مناسبی برخوردار خواهد بود و در معادلات جهانی نیز با اقتدار وارد خواهد شد.

بولتن تحولات نفت و گاز شماره ۱۵

اصلاحاتی در مالیات استخراج مواد معدنی به عمل آمد که یک نرخ مالیات صفر برای میادین جدید در جمهوری Yakutia و مناطق Krasnoyarsk و Irkutsk در شرق سیبری و یک ضریب مالیاتی متغیر برای میادین با افت تولید بالا که ۸۰ درصد یا بیشتر از ذخایر آنها استخراج شده‌اند را مقرر کرد این اصلاحات موجب ترغیب اکتشافات و توسعه منابع نفتی در شرق سیبری و افزایش طول عمر میادینی که افت تولید بالایی دارند، می‌شود.

از تاریخ اول آگوست ۲۰۰۴، دولت روسیه فرمول جدیدی را برای محاسبه عوارض صادرات نفت خام با یک مقیاس متغیر معین براساس قیمت متوسط نفت خام صادراتی اورال معرفی کرد. عوارض صادراتی هر دو ماه یکبار بازبینی می‌شود، به عنوان مثال سطح عوارض برای ماه دسامبر و ژانویه براساس قیمت‌های متوسط اورال طی ماه‌های سپتامبر و اکتبر تعیین می‌گردد. از این قیمت متوسط، عوارض واقعی براساس فرمول زیر محاسبه می‌شود:

همچنین عوارض صادرات نفت خام از اول دسامبر سال جاری ۲۵/۱ دلار افزایش یافت و به ۲۷۵/۴ دلار به ازای هر تن رسید. این رقم بی‌سابقه به خاطر رشد بهای نفت در بازارهای جهانی در نظر گرفته شده است. همچنین قرار است دولت روسیه عوارض صادرات نفت را از آغاز ماه فوریه سال ۲۰۰۸ افزایش دهد و آن را به ۳۳۸/۸ دلار در هر تن برساند. به گزارش خبرگزاری شینهوا از مسکو، معاون اداره گمرک وزارت دارایی روسیه در اینبار اذعان می‌دارد که چنانچه روسیه عوارض صادرات نفت را به ۳۳۸/۸ دلار برساند، به رکوردی بی‌سابقه در این مورد دست خواهد یافت. بنابراین گزارشات، عوارض صادرات نفت سبک از ۱۹۷/۸ دلار که میزان کنونی آن است به ۲۳۷/۲ دل از و عوارض صادرات نفت سنگین از ۱۰۶/۶ دلار کنونی به ۱۲۷/۸ دلار خواهد رسید.

عوارض صادراتی مشمول فرآورده‌های پالایشی نیز می‌شود اما در نرخی پایین‌تر از نفت خام و این تخفیف به منظور تشویق تولیدکنندگان نفت روسیه به فرآورش نفت و وارد کردن آن به چرخه محصولات پالایشی و صادرات فرآورده می‌باشد. عوارض صادرات فرآورده‌های سبک (مثل بنزین) و فرآورده‌های میان تقطیر حدود ۷۰ تا ۷۵ درصد عوارض وضع شده بر نفت خام می‌باشد.

ماهیت سیستم مالیات پیشرفته نفت روسیه و به ویژه عوارض صادراتی در شرایط افزایش قیمت‌ها، نشان‌دهنده این مطلب است که دولت بیشتر از شرکت‌های نفتی سود و منفعت کسب می‌کند. با توجه به مطالعاتی که توسط "مرکز مطالعات جهانی انرژی" انجام شده در قیمت نفت ۲۵ دلار در بشکه، دریافتی دولت به طور متوسط ۷/۵۲ دلار در هر بشکه (۳۰ درصد) می‌باشد اما همینکه قیمت‌های نفت خام اورال به ۴۰ دلار در بشکه برسد دولت روسیه شروع به اخذ بیش از ۵۰ درصد درآمد هر بشکه با استفاده از مالیات استخراج مواد معدنی و عوارض صادراتی می‌نماید. در قیمت ۵۰ دلار نیز دریافتی دولت